XI-XIII. Yüzyıllarda Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- Türklerin Anadolu'yu yurt edinme politikası **Tuğrul Bey** döneminde başladı; Çağrı Bey'in keşif seferleri Anadolu'nun fethe uygun olduğunu gösterdi. 1048'de **Pasinler Savaşı** Selçuklular ile Doğu Roma arasındaki ilk büyük savaştır; 1064'te "Anadolu'nun Doğu Kilidi" **Ani** fethedildi.
- **Malazgirt Savaşı (26 Ağustos 1071):** Sultan **Alp Arslan**, Doğu Roma İmparatoru Romen Diyojen'i yendi. Turan taktiği ve Uz-Peçenek askerlerinin Selçuklu tarafına geçmesi zaferde etkili oldu. Malazgirt, "devlet ve vatan kuran zafer"dir; Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı.
- **İlk Türk beylikleri:** Saltuklular (Erzurum), Mengücekliler (Erzincan-Divriği), Danişmentliler (Sivas), Artuklular (Hasankeyf-Mardin-Harput), Çaka Beyliği (İzmir; ilk Türk donanması). Cami, medrese, köprü, kümbet gibi eserlerle Anadolu'yu Türk yurdu hâline getirdiler.
- **Türkiye Selçuklu Devleti:** Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından İznik merkezli kuruldu; I. Haçlı Saldırısı'ndan sonra başkent **Konya** oldu. 1176'da **II. Kılıç Arslan**, **Miryokefalon**'da Doğu Roma'yı yendi: "devlet ve vatan koruyan zafer". **I. Alâeddin Keykubad** döneminde en geniş sınırlara ulaşıldı; 1243 **Kösedağ** yenilgisiyle Moğol egemenliği başladı.
- **Haçlı Saldırıları (1096-1291):** Avrupalı Hristiyanların Kudüs'ü ve İslam dünyasını hedef alan saldırılarıdır. Türkler Anadolu'yu savundu; Batılılar Anadolu'ya "Türkiye" demeye başladı. Sonuçta Doğu'nun ürünleri ve buluşları (kâğıt, pusula, barut, şeker…) Avrupa'ya taşındı.
- **İmar ve iskân:** Türkler yeni şehirler kurdu, eski şehirleri onardı; cami, medrese, darüşşifa, kervansaray yaptı. Müslüman olmayan halka din ve inanç özgürlüğü tanındı; bu tutum Türk hâkimiyetinin kalıcı olmasını sağladı.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 "Devlet ve vatan kuran zafer" olarak bilinen ve Anadolu'nun kapılarını Türklere açan savaş hangisidir?

A) Kösedağ Savaşı B) Miryokefalon Savaşı C) Malazgirt Savaşı D) Talas Savaşı

2 Beylikleri kuruldukları yerlerle eşleştiriniz.

1) Saltuklular 2) Danişmentliler 3) Mengücekliler 4) Çaka Beyliği

a) İzmir ve çevresi b) Erzincan ve çevresi c) Erzurum ve çevresi ç) Sivas ve çevresi

3 Doğru (D) ya da yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.

(…) Malazgirt Savaşı'nda Doğu Roma İmparatoru esir düşmüştür.

(…) Çaka Bey ilk Türk denizcisi olarak bilinir.

(…) Miryokefalon Savaşı'nı Doğu Roma kazanmıştır.

(…) I. Haçlı Saldırısı'ndan sonra Türkiye Selçuklularının başkenti Konya olmuştur.

4 Savaşları komutanlarıyla eşleştiriniz.
1) Malazgirt Savaşı 2) Miryokefalon Savaşı
a) II. Kılıç Arslan b) Alp Arslan

5 Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurucusu kimdir?
A) Kutalmışoğlu Süleyman Şah B) Tuğrul Bey C) Satuk Buğra Han D) Saltuk Bey

6 Boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.
imar – iskân – Haçlı
a) Bir bölgeye insanların yerleştirilmesine ..... denir.
b) Bir yerin bayındır hâle getirilmesine, yol, köprü, yapı yapılmasına ..... denir.
c) Zırh ve silahlarına haç işareti işledikleri için saldırılarına ..... Saldırıları adı verilmiştir.

7 Türkiye Selçuklu Devleti'nin Moğol egemenliğine girmesine neden olan savaş hangisidir?
A) Pasinler Savaşı B) Kösedağ Savaşı C) Dandanakan Savaşı D) Malazgirt Savaşı

8 İlk Türk beyliklerinden kalan **iki** eser yazınız.

9 Türkiye Selçuklu Devleti en geniş sınırlarına hangi sultan döneminde ulaşmıştır?
A) Sultan Sencer B) Tuğrul Bey C) Melikşah D) I. Alâeddin Keykubad

10 Haçlı Saldırıları sonucunda Doğu'dan Avrupa'ya geçen **üç** ürün ya da buluş yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Zaman şeridinde Anadolu'nun Türkleşmesi sürecindeki bazı olaylar verilmiştir.

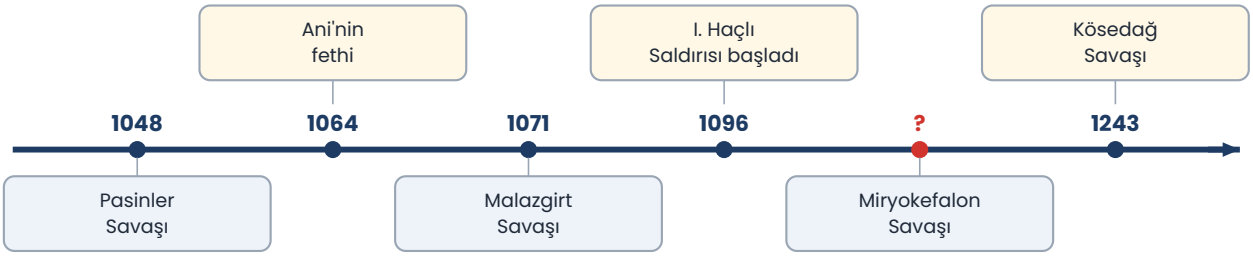

Soru işaretli yere gelmesi gereken yılı yazınız. Malazgirt ile Miryokefalon savaşları arasında kaç yıl vardır?

12 11. sorudaki şeride göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Kösedağ Savaşı, Haçlı Saldırıları başlamadan önce yapılmıştır.
B) Ani, Malazgirt Savaşı'ndan önce fethedilmiştir.
C) Pasinler Savaşı, şeritteki en son olaydır.
D) Miryokefalon Savaşı, Malazgirt'ten önce yapılmıştır.

13 Malazgirt Savaşı'nın Selçuklular tarafından kazanılmasında etkili olan **üç** nedeni yazınız.

14 Malazgirt'ten önce ve sonra Anadolu'ya yapılan Türk akınlarının amaçları hakkında aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Önce keşif amaçlı, sonra göç ve yerleşme amaçlıydı.
B) Önce yerleşme, sonra yalnızca keşif amaçlıydı.
C) Her iki dönemde de yalnızca ticaret amaçlıydı.
D) Her iki dönemde de amaç Anadolu'dan uzak durmaktı.

15 Aşağıdaki kavram haritasında ilk Türk beyliklerinin Anadolu'ya katkıları verilmiştir. Soru işaretli yerlere uygun **iki** katkı yazınız.

16 Çaka Bey'in donanma kurduğu 1081 yılı hangi kuruluşun kuruluş yılı olarak kabul edilir?

A) Jandarma Genel Komutanlığı
B) Türk Kara Kuvvetleri
C) Türk Hava Kuvvetleri
D) Türk Deniz Kuvvetleri

17 Aşağıda Haçlı Saldırılarının bazı nedenleri ve sonuçları karışık verilmiştir. Hangilerinin neden, hangilerinin sonuç olduğunu yazınız.

I. Doğu'nun ipek ve baharat yollarını ele geçirme isteği
II. Avrupa'da Doğu ile ticaret yapan bir tüccar sınıfının oluşması
III. Kudüs'ü ele geçirme isteği
IV. Kâğıt, pusula, barut gibi buluşların Avrupa'ya geçmesi

18 II. Haçlı Saldırısı'ndan sonra Batılı tarihçilerin Anadolu'yu "Türkiye" adıyla anmaya başlaması neyi gösterir?

A) Anadolu'da hiç Türk kalmadığını
B) Haçlıların Anadolu'yu tamamen ele geçirdiğini
C) Anadolu'nun artık bir Türk yurdu olarak kabul edildiğini
D) Türklerin Anadolu'dan göç ettiğini

19 Türkiye Selçuklu sultanlarının ticaret yolları üzerinde **kervansaray** ağı kurmasının **iki** amacını yazınız.

20 Türklerin Anadolu'da Müslüman olmayan halka din ve inanç özgürlüğü tanımasının sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Anadolu'da nüfusun azalması
B) Türk hâkimiyetinin Anadolu'da kökleşmesi ve kalıcı olması
C) Haçlı Saldırılarının başlaması
D) Türkiye Selçuklularının yıkılması

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Aşağıdaki şemada Malazgirt Savaşı'nın bir sonuç zinciri verilmiştir. Soru işaretli kutuyu tamamlayınız.

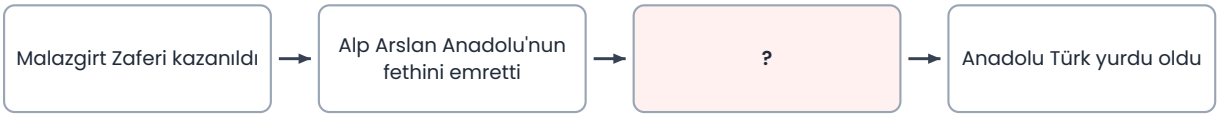

22 Malazgirt Zaferi'ne "devlet ve vatan **kuran**", Miryokefalon Zaferi'ne "devlet ve vatan **koruyan**" zafer denmesinin nedenini açıklayınız.

23 Aşağıdaki olayları sebep-sonuç ilişkisine göre eşleştiriniz.
1) Zengi'nin 1144'te Urfa'yı Haçlılardan geri alması
2) Selahaddin Eyyubi'nin 1187'de Kudüs'ü geri alması
3) I. Haçlı Saldırısı'nda İznik'in kaybedilmesi
a) Türkiye Selçuklularının başkentinin Konya olması
b) III. Haçlı Saldırısı'nın düzenlenmesi c) II. Haçlı Saldırısı'nın düzenlenmesi

24 Tabloda ilk Türk beyliklerinden kalan bazı eserler verilmiştir.

Eser	Beylik
Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası	?
Malabadi Köprüsü	?
Erzurum Üç Kümbetler	?
Tokat ve Niksar Yağıbasan medreseleri	?

Eserlerin ait olduğu beylikleri yazınız. Bu eserlerin varlığı Anadolu'nun Türkleşmesi hakkında neyi gösterir?

25 Haçlı Saldırılarının Türkiye Selçuklu Devleti'ne etkisiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

A) Devletin sınırları daralmış, fetih hareketleri yavaşlamıştır.
B) Başkent İznik kaybedilmiştir.
C) Doğu Roma ömrünü bir süre daha uzatmıştır.
D) Türkler Anadolu'dan tamamen çıkarılmıştır.

26 Haçlı Saldırıları, Müslüman Türk dünyası ile Hristiyan Batı dünyasının birbirini tanımasına nasıl yol açmıştır? **İki** örnekle açıklayınız.

27 Türkler Anadolu'ya geldiklerinde eski şehirleri onarmış, yanlarına yeni yapılar eklemiş ve yeni şehirler kurmuştur.
Bu durum Türklerin Anadolu'ya bakışı hakkında aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Anadolu'yu kalıcı bir yurt olarak gördüklerini
B) Anadolu'da kısa süre kalmayı planladıklarını
C) Yalnızca yağma amacı taşıdıklarını
D) Şehir hayatından hoşlanmadıklarını

28 Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in deneyimli devlet adamlarının uyarılarını dikkate almadan Moğollara saldırması ve Kösedağ'da yenilmesinden bugün için hangi dersler çıkarılabilir? **İki** ders yazınız.

29 Anadolu'nun Türkleşmesinde **askerî başarılar** ile **imar-iskân faaliyetlerinin** rolünü karşılaştırınız. Sizce hangisi Türk varlığının kalıcı olmasında daha etkilidir? Gerekçenizi yazınız.

30 Ahlat'taki Selçuklu mezar taşlarının süsleme ve biçim bakımından Orhun Kitabelerine benzerlik göstermesi aşağıdakilerden hangisinin kanıtıdır?

A) Türklerin Anadolu'ya hiç gelmediğinin
B) Ahlat'ın Türkistan'da bulunduğunun
C) Türkistan'daki Türk kültürünün Anadolu'ya taşındığının
D) Orhun Kitabelerinin Anadolu'da yazıldığının

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**